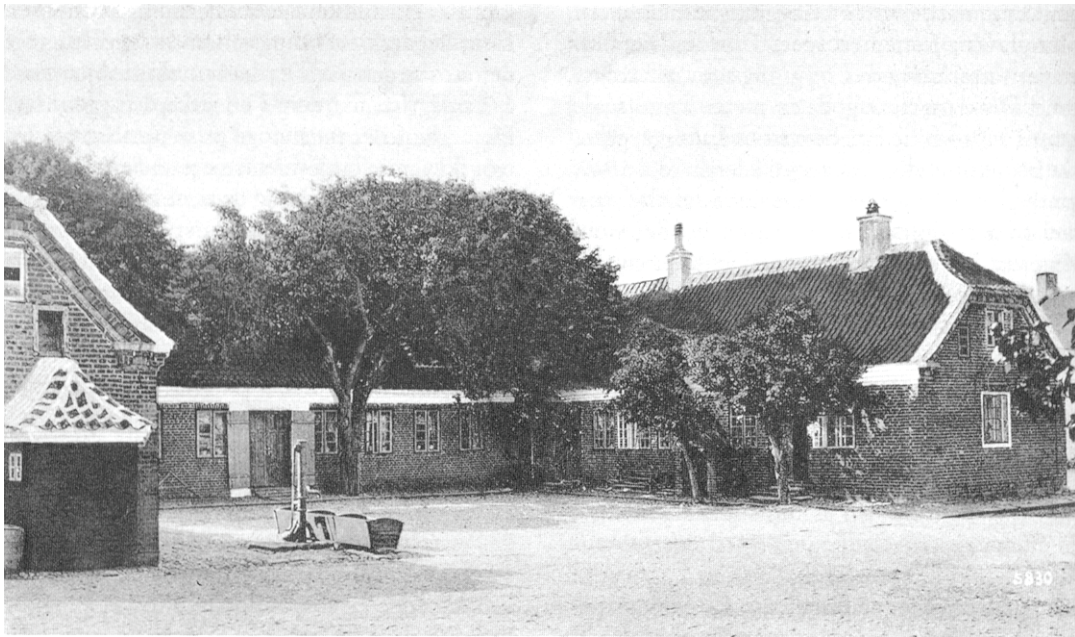

Privatlærerinde på Irup 1915-16

Af Gudrun Hansen, (født Friis), Helsingør, 13. februar 1898

Irup

I mine meget unge dage var jeg et lille års tid ansat som lærerinde for børnene på Irup. Da jeg blev antaget, var betingelserne, at jeg skulle have jule- og sommerferie, som skolerne havde, og kunne rejse hjem i den tid. Ellers var der ikke tale om fridage. Min far sagde, at jeg ikke skulle tage cyklen med. Der blev ingen tid til at køre på den. Og det kom til at passe, så jeg kender ikke meget af Thy. Jeg kom dog én gang til ”æ Haw” og én gang til Thisted.

Stor var min forbavselse, da jeg modtog et brev og Sydthy Årbog 1988 med opfordring til at fortælle om min tid på Irup. Jeg følte mig meget smigret, da jeg er gammel, fra forrige århundrede, men sagde ja. Jeg vil gerne forsøge.

Meget hjælper det, at jeg netop i maj 1990 besøgte Thy for første gang siden 1916. Min yngste datter, som bor i nærheden af Viborg, kørte mig en dag til Irup, som desværre ikke mere ejedes af familien Sørensen. Den var netop året før blevet solgt videre af Ole Stigaard Sørensen, en søn af den Ole Stigaard Sørensen, der blev født i 1916. Den nuværende ejer lod os gå en tur i haven, og min datter så de ting, jeg havde fortalt om. Det syntes vi begge var meget dejligt. Det var en smuk majdag, så alt var bare skønt, og der blev sat skub i alle mine minder. Jeg var meget taknemmelig, og min datter var

også glad for at have set Irup og har fortalt sine søskende derom. Jeg er lykkelig mor til 5 børn og mange børne- og oldebørn, så der er ustandselig noget at fejre det ene eller det andet sted. Og deres nysgerrige oldemor bliver hentet og bragt ustandselig. I hvert fald aldrig glemte.

Jeg var kun 17 år, havde taget realeksamen året før og var hos min bedstemor til ”selskab og nytte”. Men nysgerrig, som jeg altid har været, længtes jeg efter at komme ud blandt andre mennesker. Det kunne bedstemor ikke forstå. Jeg var jo i København. Ganske rigtigt, men jeg havde intet med mennesker at gøre i København ud over min bedstemor og familien, når den kom på besøg. Jeg ønskede at arbejde mellem andre mennesker. Jeg søgte nu stilling som privatlærerinde. Det, mente familien, var den bedste måde, hvorpå jeg kunne udnytte min realeksamen. Men selv om jeg var ihærdig, lykkedes det ikke. Og dog, midt i året 1915 fik jeg et brev fra en gård i Thy, hvor familien Sørensen mente at kunne bruge mig som lærerinde og barnefrøken. Der var fem børn og en barnepige. Jeg skulle læse med de tre ældste, to piger på 8 og 7 år og en dreng på 6 år. De to yngste drenge på 5 og 2-3 år skulle jeg hjælpe morgen og aften sammen med barnepigen og iøvrigt beskæftige mig med børnene. Det mente

jeg ikke oversteg mine kræfter og evner. Jeg tog henrykt imod stillingen, der desuden var familiær. Det vidste jeg betød, at jeg spiste med ved bordet og altså hørte til herskabet. Hvad det ellers indebar, opdagede jeg som så mange andre først efterhånden. Det var en lidt kedelig vedføjelse til en stilling, for det betød faktisk, at man som ansat skulle klare det arbejde, tjenestefolkene enten ikke gjorde eller nåede.

Men jeg var henrykt ved udsigten til at skulle igang med at tage fat. Min bedstemor sagde ganske vist, at de fem børn tydede på, at nr. seks var på vej, når de ønskede denne hjælp. Men det henrykte mig blot yderligere. Et spædbarn ville være højdepunktet.

Derfor drog jeg lykkelig og glad af sted mod nord midt i november. Mine forældre var netop flyttet til Vejle. Derfor blev turen ikke så lang, troede jeg. Fra København ville det have taget to dage. Men den blev lang nok. Jeg blev belært om noget andet. Ganske vist gik turen over Brande-Struer til Oddesund. Men her skulle jeg over med færge til et nyt tog. Det følte meget besværligt. Godt jeg ikke kom fra København. Langt om længe nåede vi Hørdum, hvor der holdt en vogn fra Irup for at hente mig. På bukken sad en ældre venlig mand. Jeg kravlede op ved siden af ham i håb om, at jeg kunne få lidt at vide om egnen, vi kørte igennem og om Irup. Men der blev jeg skuffet. Jeg troede, jeg kendte det danske sprog, men den dialekt kunne jeg ikke klare. Jeg forstod ham simpelthen ikke, og selv om jeg talte mit bedste sjællandske klart og tydeligt, forstod han heller ikke mig. Så jeg blev ikke klogere. Men lidt forstod jeg. Det var nogle flinke og søde børn.

Vi kørte temmelig længe. Jeg så et smukt efterårslandskab. Det sidste stykke var en indkørsel til Irup, der snoede sig imellem mange træer. Der var frugthave på begge sider af vejen. Til sidst kom vi til en hvid havemur på højre side og en stor dam på venstre side af vejen. Derefter svingede vi ind i gården mellem store avlsbygninger og hen foran hovedbygningen. Fru Sørensen, en smuk og statelig dame, kom ud og tog imod mig, og alle fem børn vrimlede omkring os. Jeg blev budt på kaffe og kager, og efter den gode modtagelse begyndte jeg min nye tilværelse.

Først lærte jeg børnenes navne: Ida, Kristina (Søster), Anders, Laurits (kaldet Sasse) og Johannes (kaldet Bos). Så drog vi op ad trappen

til loftet, hvor mit værelse lå. Det var en del af en kvist ud mod gården. Der var to værelser. Det første var mit værelse, det bageste skolestuen. Barnekammeret var i den anden ende af loftet mod sydøst. Et stort lyst rum med et gavlvindue, der gik fra loft til gulv. Foran vinduet stod et stort, solidt bord og ved det en stol. Rundt i værelset stod skamler, som var børnenes, og et lille bord, de spiste ved. De fik morgen- og aftensmad i barnekammeret, og jeg skulle spise sammen med dem.

I barnekammeret hilste jeg på Anna, barnepigen. Hun var venlig og nød stor respekt hos børnene. Da vi kom, sad hun ved det store bord og syede. Efter forevisning af værelset blev jeg overladt til Anna og børnene, og vi var snart på talefod. Heldigvis talte børnene ikke ret meget dialekt. Og Anna var fra Vendsyssel og sagde: ”A siger A, men her til lands siger de Æ.”

Så var jeg så meget klogere, men dialekten voldte mig det største besvær. Der var en husjomfru, en kokkepige, Kesten, og desuden en stuepige, der talte udpræget dialekt, og hun ville så gerne snakke. En af de første dage sagde hun, at hun havde så ondt i ”si øvsen”. Jeg fandt ud af, at øvsen var aksel, skulder. Men værre blev det, da hun nogle dage efter sagde: ”Gammelfars Jens kom jentegåjavs og ville have mig med til Gammelfars, for Gammelmor lavede pumlinger.” Det betød at morbror Jens (eller farbror) kom i forgårs og ville have mig med hjem til bedstefar, for bedstemor lavede æbleskiver.

Det kunne jeg ikke klare og spurgte børnene, hvad pumlinger var. Men de jublede bare i vilden sky: ”Frk. Friis ved ikke hvad pumlinger er osv.” Den lille Bos, som ikke kunne tale rent, råbte: ”Sølle Fisen kender ikke pumlinger”, og med den besked måtte jeg klare mig, til vi en dag fik pumlinger til middag. Det var som sagt æbleskiver. Men det syntes, børnene ikke lød godt. Der har været mange andre eksempler, men de to her husker jeg klart.

De mange karle og husmænd spiste i Borgstuen. Hvis de sagde noget i forbifarten, forstod jeg slet ikke, hvad det betød. Men når de timrede (bankede) med skeerne i bordet, var det ikke svært at forstå, det var, fordi Kesten var for langsom til at servere maden. Så brummede hun fælt; ”La’ dem bare timre”, men satte ikke farten op.

Folkene fik al søbemad i store fade, der blev stillet midt på bordet. Hver især langede til fadet. De gamle husmænd havde benskeer siddende i vindueskrogene (sprosserne).

En dag oplevede jeg noget usædvanligt. Det var en middagsstund, hvor børnene og jeg opholdt os i kontoret sammen med hr. og fru Sørensen. Hr. Sørensen var en meget stilfærdig mand, som aldrig buldrede og larmede, som jeg var vant til, at mine onkler, der var landmænd, nu og da gjorde. Til kontoret var der indgang gennem hoveddøren og entreen, men der var også en dør ud til et rum foran køkkenet. Pludselig bankede det på den dør. Jeg, der stod nærmest, lukkede op. Der stod en af de gamle husmænd og rakte en ske frem imod mig: "Er æ mand in'?", spurgte han, og hr. Sørensen kom straks til. Og så fik manden afløb for sit raseri. Han var helt ude af det. I den benske, han rakte frem som bevis, var der huller. Karlene havde banket et søm igennem flere steder, så suppen løb ud af den på vej fra fadet til munden.

Den ellers så stilfærdige hr. Sørensen tog skeen og gik ind i folkestuen. Jeg skal love for, han dundrede for hele forsamlingen. Det her kunne ikke kaldes løjer. Det var ondskab, og gerningsmanden skulle hurtigst muligt skaffe husmanden en ny ske og opføre sig bedre i fremtiden. Det lykkedes dem vist at fremskaffe en ny ske af ben. Vi hørte ikke mere om den sag.

Der var ingen forvalter på gården, kun en forkarl, som hver morgen stod uden for sovekammervinduet, der vendte mod haven. Her aflagde han rapport om, hvordan vejret ventedes at blive den dag, hvorefter han fik at vide, hvad der skulle laves. Senere gik hr. Sørensen en rundtur for at inspicere, og fru Sørensen fulgte med. De to mennesker var næsten altid sammen. Det kunne ske, at hr. Sørensen skulle til et møde, hvor fruene ikke skulle med. Så kom hun op til børnene, som var meget glade for at snakke med deres mor.

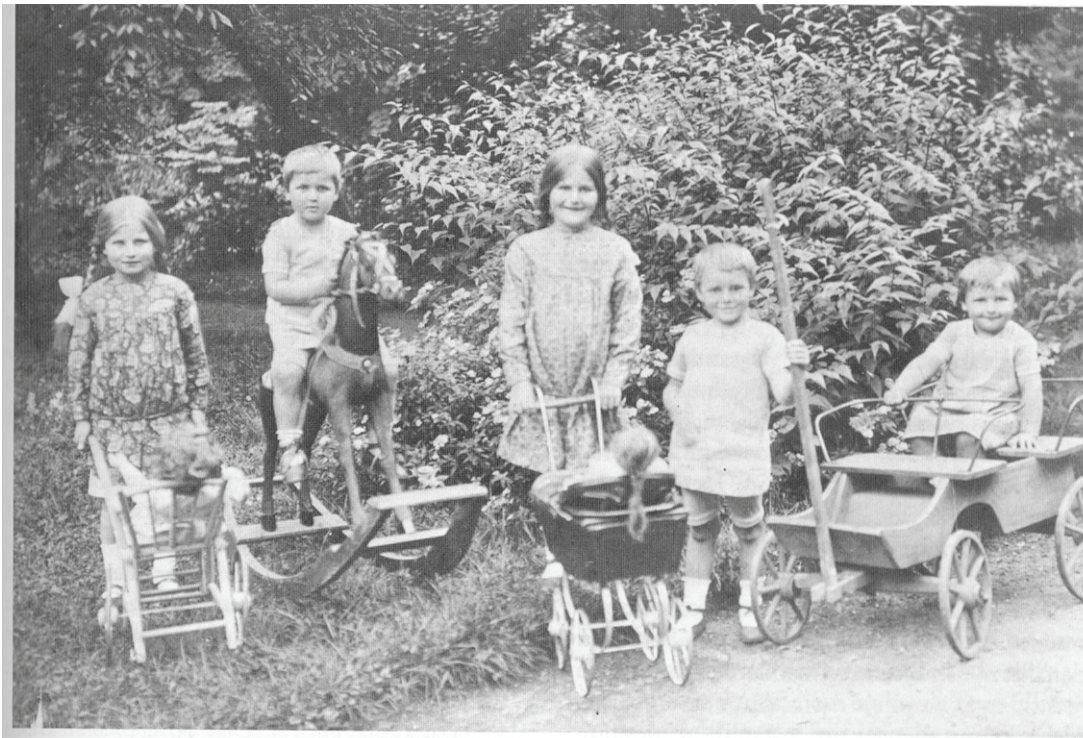
Som oftest manglede den ældste af børnene, Ida. Så snart vi holdt op i skolestuen, og hun havde spist til middag, forsvandt hun over gården til den venstre længe eller fløj. Her boede børnenes farmor. Ingen af de andre børn fulgte nogensinde med. Ida var vist den foretrukne, og nød det naturligvis. Med så mange søskende er det dejligt en del af dagen at være enebarn og føle sig forkælet og foretrukket.

Ida og Kristina var meget forskellige. Ida var udadvendt. Kristina var mere indesluttet. Det var helt naturligt, at Ida var den foretrukne hos farmor. Hun var hurtig i opfattelsen og snakkede løs, mens Kristina sagde lidt og kun sjældent smilede og lo hun. Det forsøgte jeg at råde bod på ved at læse højt for dem. Kiplings Junglebog var de alle, selv de to små også Bos på to år, glade for. Navnlig "Rikke-tikke-tavi" optog dem meget. De legede tit Rikki-tikki, og slangen snoede sig mellem skamlerne og var meget farlig.

De tre skolebørn var alle lærenemme, så jeg kunne roligt gå fremtiden med eksamen i møde. Skolekommissionen og præsten skulle hvert år forvisse sig om, at børnene i det mindste kunne lige så meget som folkeskolens elever. Det var dog kun præsten, der overhørte os, da den tid kom, og det gik godt.

Efter middag gik vi for det meste en tur i haven. Den var stor og smuk. Navnlig da det blev forår, nød jeg synet af de mange blomster, der kom frem. Og de store frugthaver, der indrammede indkørslen, lyste op med de blomstrende træer. Egentlig var selve haven anlagt i terrasser, der skrånede ned mod Limfjorden. Der var fire meget gamle takstræer, der stammede fra den tid, da Irup hørte under Børglum kloster. I bogen, Danske slotte og herregårde, står der kun som den ældste oplysning, at Irup 1449 var i Børglum bispens eje. Hovedbygningen er bygget af munkesten og naturligvis havde gården et spøgelse. En dame skulle være indemuret i en kampestenslænge, der ligger i haven parallelt med den østre del af hovedbygningen. Mange af de gamle, bl.a. kusken, havde set damen og fortalte meget gerne derom.

Irup er et meget stort hus. Det blev jeg igen overbevist om, da jeg var der i 1990. En stor port i gården førte ind til bryggerstet, som nærmest må kaldes smukt. Der var to store gruekedler, som stod på hver sin side af en mindre dør, der førte ind til ovnen. En rigtig eventyrovn, som vi kender dem fra H. C. Andersens beskrivelse. Den havde en stor tyk mave ud i haven bagved. Hver måned blev der bagt rugbrød. Kesten med de stærke arme æltede dejen, og hun "hedede" også ovnen ved hjælp af kvas og mindre brænde, der blev bragt ind og lagt tilrette i ovnen, inden hun begyndte at "hede" den om morgenen. I løbet af dagen blev ovnen varm. Så skrubbete

Fra venstre: Kirsten (søster), gift med læge Kaj Ellern, Hurup - Lavrits Sørensen, Tilstedgård - Ida Sørensen (den ældste), gift med ingeniør Poul Gert (byggede den første rullende trappe på Vesterbro Station) - Anders Sørensen, Irup Skov - Johannes Sørensen, bankmand, kæmner i Skyum-Hørdum

man ovnen fri for aske og ild. Det blev bragt ud i haven langt væk fra husene. Derefter blev gulvet i ovnen vasket og brødene sat ind. De stod på gulvet. Når de næste morgen var færdigbagte, blev de vasket på undersiden og lagt til afkøling. Men ovnen var varm endnu, så nu satte husjomfruen franskbrød og boller ind. De blev dog sat på bageplader, og bollerne var som regel færdig til morgenkaffen til glæde for både små og store. Til daglig fik børnene øllebrød. Det gjorde folkene også, men børnenes var tilberedt med lidt sukker og maltøl. Det sørgede barnepigen for. Til de nybagte boller fik de mælk med lidt the i.

Men bryggerset var til andet end brødbagning. Der var noget, der hed storvask. Det foregik to gange om året i april og oktober lige før skiftedag. Man kan forstå, at det var en utrolig storvask. Folkelagner og håndklæder og fra herskabet det samme. Det var bjerge af tøj, der blev kogt og skrubbet på vaskebræt. Igen måtte Kesten holde for og begyndte at fyre under kedlerne. Forestillingen begyndte allerede kl. tre om morgenen. Da skulle de to store gruekedler være i kog. Så indfandt nogle koner sig, og under megen larm og munterhed, blev der vasket. Det varede til langt ud på aftenen. Det rene våde tøj blev lagt i kar og baljer og læsset

på en vogn, som kørte helt ind i bryggerset. Derfor porten derind til. Næste morgen blev der kørt ud til en kilde, der fandtes vesten for "Daasen" (en høj). Her var af mursten bygget en slags bassin, hvor tøjet blev læsset af og skyllet. Konerne stod i vandet og skyllede tøjet. Når det var skyllet færdigt, blev det atter læsset i kar og baljer og kørt over til bleghaven, der lå på den anden side af dammen eller søen ved indkørslen. Imod vest var der en læplantning. Her så man tydeligt, hvordan vestenvinden kuede træerne. Den yderste række var kun lige over jorden, den næste lidt højere og så fremdeles. De træer, der stod inderst imod bleghaven, havde hushøjde. Tøjet blev bredt ud på grønsværen, og sol og regn gjorde deres del af arbejdet med blegningen. Lidt havgus skadede heller ikke. Men på et tidspunkt blev tøjet dog tørt og så fulgte rulning og strygning. Jeg oplevede storvask to gange.

Til jul skulle jeg hjem til Vejle, stopfuld af alt det jeg havde oplevet. Min mund ville sikkert løbe hele ferien. Det var mine første fridage.

Et par dage før jul kom hr. Sørensen ind til middag og sagde til mig: "Hvis De vil til Vejle, tror jeg, De skal tage toget i dag. Det trækker op til sne og storm." Jeg var hurtig parat, og blev kørt i automobil til Hørdum og nåede toget. Det

begyndte at sne, og da vi kom syd for Oddesund, var der allerede snevanskeligheder, men vi nåede da Vejle ved 1-2 tiden, hvor min far stod for at hente mig. Han var fuld af undren. Vi havde ikke telefon, så hr. Sørensen havde telegraferet, at jeg var på vej. Det sneede nemlig ikke i Vejle endnu.

Alt dette var under 1. verdenskrig. Ganske vist var vi ikke besat. Men al mandlig arbejdskraft var indkaldt til Sikringsstyrken. Det forsøgte regeringen at råde bod på ved hver 3. måned at sende nogle på orlov i tre måneder. Det var navnlig med henblik på høsten. I den anledning kom der to maskinkuske til Irup. Den ene var færdiguddannet landmand og i stand til at være forvalter, og den anden var 3. års elev. Det optog naturligvis os alle. Men samtidig var vi optaget af noget helt andet. Alle fem børn fik kighoste, og den sjettes fødsel nærmede sig. Det ville være slemt at modtage en lille ny med kighoste, så der måtte gøres noget.

Pigerne Ida og Søster (Kristine) havde et værelse ved siden af forældrenes soveværelse nedenunder. De tre drenge sov i soveværelset, hvor den lille nye skulle være. Nu blev det lille værelse ved siden af nærmest desinficeret og en barneplejerske installeret i det, parat til at modtage den lille. Børnene og jeg måtte holde os langt borte fra værelset og barneplejersken. Pigerne fik skolestuen at sove i, og drengene blev flyttet op i mit værelse.

Det lykkedes at undgå, at babyen blev smittet. Det blev en lille dreng, den i min indledning omtalte Ole Stigaard Sørensen. Børnene og jeg så ham oppe fra barnekammeret, når han blev kørt rundt i haven og sommetider blev taget op. Set oppe fra så han ud til at være et dejligt barn. De to mindste drenge glædede sig til at få en ny at lege med. De havde ganske vist deres storebror Anders, men han var tit syg. Desværre et lille skravl, hvad helbred angik, men ellers meget kvik og vågen. Da præsten kom til eksamen, fik han en ny fortolkning af Syndefaldet. Anders fortalte ret og rigtigt om Eva, der spiste det forbudte æble, men fortalte så videre på sin egen måde - Adam og Eva blev jaget ud af Paradisets have, og Gud satte en engel med et stort sværd til at passe på, at de ikke listede sig hen og så meget som kikkede ind i havens træer. Så blev deres hoved "Tju-bang" hugget af! Det var temmelig rigtigt opfattet, men min øvrige oplæsning for børnene smittede nok af på gengivelsen.

Vi vender tilbage til min juleferie. Dagen efter ankomsten væltede sneen ned i Vejle. Jeg var glad for hr. Sørensens betænksomhed, så jeg nåede hjem til jul.

Men min ferie blev forkortet. Hr. og fru Sørensen var blevet inviteret til middag, nytårsdag, hos en dengang kendt politiker, ved navn Fibiger, der boede på gården Øland i Thy. Husjomfruen var rejst, og der skulle komme en ny netop nytårsdag. De ønskede, jeg skulle tage imod hende. Jeg forstod, at Anna, barnepigens, stod alene med hele ansvaret for hus og børn, så naturligvis ville jeg komme. Der var opstået den situation, som ofte hænder, at husjomfruen eller stuepigens, hvem det nu drejer sig om, siger op til den 1. eller øjeblikkelig. Fru Sørensen havde et heftigt temperament, så det var altså sket. Hvis en eller anden gjorde noget forkert, stod det straks på "storm". Og som det går i den slags tilfælde, blev her sagt lidt mere, end man helt kan stå ved. Resultatet af en sådan batalje blev altså denne gang afrejse.

Kesten overgik det aldrig. Men hun havde dog lært et og andet. Hvis hun var uenig med en af de andre, sluttede hun altid med: "Det er sikkert og vist og sandelig da, til maj dag så rejser æ - lige ud i æ tørveskur." Hun var næsten altid på vej med tørvekurven ud efter tørv. Anna tav stille og lod stormen stilne af, og jeg havde lært af hende, så vi var øjensynlig de faste støtter, hvorfor jeg måtte af sted.

Turen fra stationen til Irup overraskede mig. Vi kørte hele vejen mellem høje snevolde, og kusken fortalte mig, at der flere døgn i træk var kommet sne. Jeg var kommet med det sidste tog, der gik igennem. Jeg blev standsmæssigt hentet i landauer. Den havde kørt den gamle frue til kirke. Børnene løb mig i møde og kørte med det sidste stykke. Jeg så straks, at det kneb for Anna at klare det hele. Sasses ene strømpe hang ned i skoen. Der manglede en knap i hans livstykke eller strømpen. Den slags ordnede Anna om aftenen. Men under disse omstændigheder kneb det for hende at nå det. Lyset gik ud kl. ti. En følge af krigen. Man løb meget stærkt fem minutter i ti, når lyset blinkede første gang. Lige før kl. ti blinkede det igen, og så gik det ud kl. ti.

Godt jeg nåede igennem. Det næste tog kørte over Hurup og måtte blive der, til snefaldet hørte op, og der blev ryddet. Kusken fortalte, at to soldater, der var på orlov, prøvede at gå til Thisted, men døde undervejs, og flere huse var

dækket af sne helt op over taget, kun skorstenen var fri. Sneen blev liggende til marts-april, men den blev ikke ved med at være hvid.

Engang i februar blev jeg inviteret på kanetur af en ung mand, der havde været feriedreng på Irup og nu havde orlov fra militæret og derfor kom på besøg på Irup hovedgård. Vi kørte i grøften i nærheden af mejeriet. Da vi kom op igen var vi noget sorte i ansigterne til glæde for dem, der så os. Sneen var nemlig blandet med nedfald fra mejeriskorstenen.

Der var flere plantager omkring Irup, og i hele jagttiden var der jagtgæster hver søndag. Desuden var der en stor klapjagt, hvor jægerens damer var inviteret med til middagen. Det var en stor dag, og da fungerede huset som helhed. Det vil sige, at den gamle frues lejlighed også blev benyttet.

Spisestuen var lige bag hoveddøren. Ved siden af den fandtes et kabinet, som lå imod haven, og her var en dør ind til den gamle frues dagligstue, som var en hjørnestue med udsigt til indkørslen. Børnene var henrykte. Mange familiemedlemmer kom på besøg og overnattede. Jeg mindes bedst en oplevelse, som hr. Sørensen fortalte, vist en selvoplevet. Der var pause i jagten, og jægerne snakkede med klapperne. Iblandt dem var nogle børn, sikkert fiskersønner. Hr. Sørensen sagde til en lille fyr: ”Du er ellers ikke ret stor til at være klapper”, og fik svaret: ”Så sku’ du ha’ set mig for nøj ti’ sin, da var æ møj minner.” ”Du er nok en flink klapper, så her har du en skilling.” - ”Behold du bar’ di peng sel, æ haar manne peng i æ bank”, det var fiskersønnen, der talte. Så forstod jeg, hvorfor man på Sjælland sagde, at fiskerne under krigen spiste 10-kronesedler på smørrebrødet.

Hr. Sørensen havde mange søskende, hvor mange ved jeg ikke. Men nogen kendte jeg fra deres besøg på Irup. En broder, Laurits Sørensen, ejede Vestervig kloster og kom ret ofte. Hans frue inviterede mig gang på gang til Vestervig, men jeg måtte nøjes med at høre om, hvor smuk gården var.

En søster var gift på en nabogård, Tøttrupgård. Denne fru Korsgaard kom også jævnligt. Sjældnere gæster var en anden søster, fru Hasselbalch og hendes mand fra en gård i Vendsyssel. Om der var flere søskende, ved jeg ikke.

Hr. Johannes Sørensen, der var min husbond, overtog Irup i 1914. Indtil da drev den gamle frue den med sønnen, Johannes, som forpagter. Da jeg fandt ud af det, forklarede det mange ting, som undrede mig, mens jeg var der, bl.a. mangel på linned i skabene (det var jo krigstid). Alligevel havde de både bil og køreheste, for i hr. Sørensens fars tid gik det efter den gamle recept. Han var amtsrådsmedlem og havde flere tillidshverv. Derfor blev der ført stort hus. Det var nu ved at ebbe ud.

Men det og andet kan man læse om i den bog, jeg omtalte i indledningen ”Danske slotte og herregårde”, bind 12, side 271-76. Denne mindre udgave er til udlån på biblioteket. Det var mig en stor fornøjelse nu at læse derom, for mit ophold på Irup i Thy 1915-16 var for mig en virkelig oplevelse for livet. Et udenlandsophold kunne vist ikke have haft større betydning for mig end den periode.

Titel bladet på omtalte bog.

DANSKE SLOTTE OG HERREGÅRDE

Anden udgave, under redaktion af Aage Roussell, bind 12, Nordjylland.

Hassings Forlag. København 1966.

Kilde: Sydthy Årbog 1991, side 27-33.